PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2006 m. lapkričio 16 d. *

Byloje T-333/03

Masdar (UK) Ltd, įsteigta Eversley (Jungtinė Karalystė), atstovaujama *QC* A. Bentley ir *barrister* P. Green,

ieškovė,

prieš

Europos Bendrijų Komisiją, atstovaujamą J. Enegren ir M. Wilderspin,

atsakovę,

dėl pagal EB 235 straipsnį ir 288 straipsnio antrąją pastraipą pareikšto ieškinio siekiant prisiteisti mokėtinas sumas už ieškovės suteiktas paslaugas pagal TACIS MO.94.01/01.01/B002 ir RU 96/5276/00 programas ir žalos, ieškovės patirtos dėl nesumokėjimo už šias paslaugas, atlyginimą bei palūkanas

* Proceso kalba: anglų.

EUROPOS BENDRIJŲ PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS
(penktoji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas M. Vilaras, teisėjai E. Martins Ribeiro ir K. Jürimäe,

posėdžio sekretorė K. Pocheć, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2005 m. spalio 6 d. posėdžiui,

priima šį

Sprendimą

Teisės aktai

1 1977 m. gruodžio 21 d. Finansinio reglamento, taikomo Europos Bendrijų bendrajam biudžetui (OL L 356, 1977, p. 1, toliau – finansinis reglamentas), įsigaliojusio 2000 m. balandžio 4 d., 28 straipsnio 2 dalis nurodo:

„Kompetentingas įgaliojimus turintis pareigūnas turi patvirtinti pripažintą tikruoju ir mokėtinu skolinį įsipareigojimą ir išduoti vykdomuosius raštus jį išieškoti <...>“.

Ginčo aplinkybės

2 1994 m. pradžioje vykdant techninės pagalbos Nepriklausomų valstybių sandraugai Bendrijos programą (TACIS) tarp Komisijos, atstovaujamos išorės ekonominių santykių generalinio direktorato (GD) generalinio direktoriaus pavaduotojo, ir *Helmico SA*, atstovaujamos įgalioto administratoriaus, buvo sudaryta sutartis MO.94.01/01.01/B002. Ši sutartis (toliau – Moldovos sutartis) buvo pavadinta „Pagalba privačių ūkininkų asociacijos organizavimui" ir jai suteiktas TACIS/FD MOL 9401 projekto referencinis numeris (toliau – Moldovos projektas).

3 1996 m. balandžio mėn. *Helmico* ir ieškovė sudarė subrangos sutartį, kuria *Helmico* pastarajai perleido Moldovos sutartyje numatytų paslaugų teikimo pareigą.

4 1996 m. rugsėjo 27 d. tarp Komisijos, atstovaujamos išorės ekonominių santykių generalinio direktorato (GD) generalinio direktoriaus pavaduotojo, ir *Helmico*, atstovaujamos įgalioto administratoriaus, buvo sudaryta TACIS sutartis RU 96-5276-00. Pagal šią sutartį (toliau – Rusijos sutartis) *Helmico* įsipareigojo teikti paslaugas Rusijoje vykdant projektą „Federalinė sėklos sertifikavimo ir tyrimo sistema", kuriai suteiktas FD RUS 9502 projekto referencinis numeris (toliau – Rusijos projektas).

5 1996 m. gruodžio mėn. *Helmico* ir ieškovė sudarė subrangos sutartį dėl Rusijos projekto, labai panašią į 1996 m. balandžio mėn. subrangos sutartį dėl Moldovos projekto.

6 Artėjant 1997 m. pabaigai, ieškovė susirūpino dėl *Helmico* mokėjimų vėlavimų, kuri nurodė, kad dėl šių vėlavimų kalta Komisija. Ieškovė susisiekė su Komisijos

tarnybomis ir sužinojo, kad iki šios datos ji apmokėjo visas *Helmico* sąskaitas. Atlikus išsamesnį tyrimą, ieškovė sužinojo, kad apie iš Komisijos gautus mokėjimus *Helmico* ją informuodavo pavėluotai arba neteisingai. Būtent buvo nustatyta, kad *Helmico* apie gautas lėšas iš Komisijos ieškovę informuodavo praėjus bent devyniems mėnesiams, tvirtindama, kad ji negavo iš pastarosios visų mokėtinų sumų, nors jos buvo sumokėtos, bei nurodydama, kad mokėjimai yra vykdomi, nors faktiškai Komisija jau buvo juos įvykdžiusi, bei pateikdama ieškovei Komisijai nusiųstų sąskaitų, kuriose nurodytos sumos neatitiko sąskaitų faktūrų, kurias ieškovė išrašė *Helmico*, sumų kopijas.

7 1998 m. spalio 2 d. susitiko *Masdar* administratorius ir Komisijos atstovai.

8 1998 m. spalio 5 d. Komisijos tarnybos faksu nusiuntė laišką *Helmico*. Šiame laiške Komisija išreiškė susirūpinimą tuo, kad dėl konsorciumo *Helmico* narių nuomonių skirtumo gali žlugti Rusijos projektas, ir pabrėžė, kad jai svarbus Rusijos sutarties terminų laikymasis bei Rusijos projekto sėkmė. Ji paprašė iš *Helmico* garantijos, jos ir ieškovės bendrai pasirašytos deklaracijos forma, užtikrinančios, kad abi šalys visapusiškai sutaria dėl Rusijos sutarties terminų laikymosi ir kad Rusijos projektas bus įvykdytas per nustatytą terminą. Laiške nurodoma, kad, nepateikus tokios garantijos iki 1998 m. spalio 12 d. pirmadienio, Komisija taikys kitas priemones, siekdama užtikrinti, kad šis projektas būtų įvykdytas laikantis Rusijos sutartyje nustatytų terminų.

9 1998 m. spalio 6 d. faksu *Helmico* atsakė Komisijos tarnyboms, kad konsorciumo narių nuomonių skirtumai buvo panaikinti ir nėra jokios grėsmės sėkmingam Rusijos projekto įvykdymui. Šiame atsakyme nurodoma, kad konsorciumo nariai

sutiko, jog visi būsimi mokėjimai, įskaitant nagrinėjamas sąskaitas faktūras įgyvendinant Rusijos projektą, bus vykdomi į ieškovės nurodytą banko sąskaitą, o ne į *Helmico* sąskaitą. Ji taip pat nurodė:

„Buvo sutarta, kad nuo šios dienos sutarčių valdymas bus perduotas *Masdar* pirmininkui S. Prašytume kuo greičiau mums atsakyti dėl pritarimo šiems pakeitimams."

10 Šį laišką pasirašė *Helmico* įgaliotas administratorius T, ranka prirašyta: „Patvirtinta S, Masdar, 1998 m. spalio 6 d."

11 *Helmico* tokį patį tos pačios dienos *Masdar* pirmininko pasirašytą laišką dėl pagal Moldovos sutartį mokėtinų sumų išsiuntė Komisijai.

12 1998 m. spalio 7 d. *Helmico* nusiuntė Komisijai dar du laiškus, pasirašytus T ir *Masdar* vardu patvirtintus S. Jų tekstas buvo toks pat kaip spalio 6 d. laiškų, išskyrus tai, kad laiškas dėl Rusijos sutarties nemini banko sąskaitos, o laiške dėl Moldovos sutarties būsimiems mokėjimams nurodomas *Helmico* banko sąskaitos numeris Atėnuose.

13 1998 m. spalio 8 d. *Helmico* parašė du laiškus Komisijos projektų dėl „sutarčių" valdytojams, prašydama būsimus mokėjimus pagal Rusijos ir Moldovos sutartis pervesti į kitą *Helmico* sąskaitą Atėnuose. Šie laiškai baigiami taip:

„Šių nurodymų *Helmico* negali pakeisti be raštiško *Masdar* pirmininko S pritarimo. Būtume dėkingi, jeigu informuotumėte *Masdar* apie mokėjimų eigą ir datą, kuomet jie bus vykdomi."

14 1998 m. spalio 8 d. *Helmico* ir ieškovė pasirašė susitarimą, kuriuo *Masdar* pirmininkui suteikiamas įgaliojimas pervesti lėšas iš Komisijai skirtuose 1998 m. spalio 7 d. ir 8 d. laiškuose nurodytų dviejų sąskaitų.

15 1998 m. lapkričio 10 d. Komisija pateikė savo ataskaitą dėl Rusijos projekto pabaigos. Iš šešių vertinamų sričių keturios buvo įvertintos „puikiai", viena – „gerai" ir dar viena – „patenkinamai". 1999 m. vasario 26 d. Komisija pateikė ataskaitą dėl Moldovos projekto, kurioje dvi sritys buvo įvertintos „gerai", o likusios keturios „patenkinamai".

16 1999 m. vasario mėn. Komisijos pareigūnai atliko Moldovos ir Rusijos projektų auditą. Rusijos projekto auditas buvo baigtas 1999 m. balandžio mėnesį. 1999 m. liepos mėn. Moldovos projekto auditas dar nebuvo baigtas.

17 1999 m. liepos 29 d. Komisijos tarnybos nusiuntė ieškovei laišką, kuriame jos nurodė, kad Komisija, kuriai buvo pranešta apie esančius finansinius pažeidimus santykiuose tarp *Helmico* ir ieškovės, vykdant Rusijos ir Moldovos sutartis, sustabdė visus dar neatliktus mokėjimus ir pradėjo visapusišką auditą, siekiant nustatyti, ar, vykdant Rusijos ir Moldovos sutartis, Bendrijos lėšos buvo išeikvotos. Susirūpinusi ieškovės finansiniais sunkumais Komisija ją informavo, kad ji galėtų pervesti 200 000 eurų avansą į *Helmico* sąskaitą, nurodytą 1998 m. spalio 8 d. šios bendrovės nurodymuose.

18 1999 m. rugpjūčio mėn. 200 000 eurų suma buvo pervesta į šią sąskaitą, kuri vėliau buvo pervesta į ieškovės sąskaitą.

19 Tarp 1999 m. gruodžio mėn. ir 2000 m. kovo mėn. *Masdar* pirmininkas rašė keliems Komisijos pareigūnams bei už išorės santykius atsakingam Komisijos nariui Patten. Tarp įvairių nurodytų klausimų buvo ir klausimas dėl *Masdar* teikiamų paslaugų apmokėjimo.

20 2000 m. kovo 22 d. Komisijos išorės santykių bendros tarnybos generalinis direktorius parašė *Masdar* pirmininkui, nurodydamas:

„Po intensyvių konsultacijų (kuriose buvo numatytos kelios galimybės, įskaitant galutinį dviejų sutarčių apmokėjimą, išmokant papildomas sumas *Masdar*, apskaičiuotas pagal jūsų atliktus darbus ir patirtas išlaidas), Komisijos tarnybos galiausiai nusprendė išieškoti iš *Helmico* anksčiau pervestas lėšas. Teisiniu požiūriu galima manyti, kad visi tiesiogiai *Masdar* atlikti mokėjimai (netgi per *Helmico* banko

sąskaitą, prie kurios jūs turite priėjimą) *Helmico* bankroto atveju būtų laikomi *Helmico* administratoriaus ar kreditorių suderintais veiksmais. Be to, neaišku, ar, kilus ginčui tarp *Helmico* ir *Masdar*, Europos Komisijos sumokėtos lėšos galiausiai atitektų *Masdar*, kaip to tikisi Komisija."

21 2000 m. kovo 23 d. Komisija parašė *Helmico*, nurodydama, kad ji atsisako apmokėti sąskaitas faktūras, kurių mokėjimas buvo sustabdytas, ir prašo sugrąžinti 2 091 168,07 euro sumą. Komisija ėmėsi šių veiksmų, sužinojusi, kad *Helmico* sukčiavo, vykdydama Moldovos ir Rusijos sutartis.

22 2000 m. kovo 31 d. ieškovė *High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division* pateikė ieškinį *Helmico*, kuriuo ji reikalavo sumokėti 453 000 eurų už pagal subrangos sutartį atliktas paslaugas vykdant Moldovos ir Rusijos sutartis.

23 2000 m. balandžio 4 d. Komisija išdavė du oficialius vykdomuosius raštus sumoms iš *Helmico* išieškoti pagal Finansinio reglamento 28 straipsnio 2 dalį. 2002 m. vasario 1 d. šių dokumentų turinys buvo praneštas ieškovės advokatams (žr. šio sprendimo 36 punktą).

24 2000 m. birželio 15 d. *Masdar* pirmininkas nusiuntė faksą už išorės santykius atsakingam Komisijos nariui, kuriame jis nurodė:

„Prieš 18 mėnesių mes Europos Komisiją įspėjome apie sunkumus, su kuriais buvome susidūrę vykdydami su savo partneriais *Helmico* du projektus. Mes buvome

patikinti, kad jeigu mes toliau vykdysime projektus, Europos Komisija užtikrins mūsų paslaugų apmokėjimą. Mes jūsų vardu tęsėme dviejų projektų finansavimą ir jų vykdymą, patirdami didelių papildomų išlaidų, neatsižvelgiant į tai, kad jau žinojome apie *Helmico* sukčiavimą *Masdar* atžvilgiu ir kad šios lėšos gali būti neatlygintos."

25 2000 m. liepos 25 d. laiške pateiktas Komisijos nario atsakymas patvirtina 2000 m. kovo 22 d. nurodytą Komisijos poziciją.

26 2001 m. vasario 5 d. *Masdar* pirmininkas dar kartą nusiuntė faksą už išorės santykius atsakingam Komisijos nariui, nurodydamas, pirma, kad ieškovė buvo Rusijos ir Moldovos sutarčių, sudarytų su Komisija, šalis, ir, antra, kad 1998 m. spalio 2 d. susitikime Komisija užtikrino, jog jai bus atlyginta, jeigu ji tęs Rusijos ir Moldovos projektus.

27 2001 m. balandžio mėn. ieškovė kreipėsi į Komisiją, kad ši išnagrinėtų galimybę tiesiogiai apmokėti už atliktus darbus ir *Helmico* išrašytas sąskaitas faktūras.

28 2001 m. gegužės 8 d. laiške už išorės santykius atsakingas Komisijos narys dar kartą patvirtino Komisijos poziciją, kad ieškovė nėra Rusijos ir Moldovos sutarčių šalis.

29 2001 m. gegužės 21 d. ieškovės advokatai ir Komisijos tarnybos susitiko aptarti galimybės tiesiogiai atlyginti ieškovei už teiktas paslaugas.

30 2001 m. rugpjūčio 1 d. ieškovės advokatai pakartojo savo prašymą, kuriuo siekiama, kad Komisija įvykdytų mokėjimus neatlygintinai. Ieškovė prašė sumokėti 448 947,78 euro arba, nepatenkinus šio reikalavimo, 249 314 eurų. Pirma suma atitiko bendrą *Helmico* Komisijai išrašytų sąskaitų faktūrų sumą, kuri buvo nesumokėta, o antra – sumą už darbus, atliktus atskleidus sukčiavimą.

31 2001 m. rugpjūčio 28 d. ieškovės advokatai ir Komisijos tarnybos susitiko, kad aptartų galimybę tiesiogiai atlyginti ieškovei už teiktas paslaugas.

32 2001 m. spalio 10 d. ieškovės advokatai perdavė Komisijos tarnyboms 1998 m. parengtos ataskaitos kopiją. Buvo tikimasi, kad šis dokumentas padės Komisijos tarnyboms surasti *Helmico* administratorius.

33 2001 m. spalio 16 d. Komisijos tarnybos atsakė, kad informacija buvo perduota kompetentingoms GD „Biudžetas" tarnyboms, Kovos su sukčiavimu tarnybai ir finansų bei sutarčių skyriui, užsiimančiam TACIS programomis, bei kad Komisijos tarnybos ėmėsi visų būtinų veiksmų surasti *Helmico* administratorius.

34 2001 m. spalio 16 d. ieškovės advokatai parašė Komisijai, kad tarp Komisijos tarnybų ir ieškovės buvo nerašytas susitarimas, jog skaičiuojant nuo 1998 m. spalio 8 d. Komisija sumokės ieškovei, jeigu ji užtikrins Rusijos ir Moldovos projekto įgyvendinimą. Pagrindiniais šiame laiške pateiktais argumentais siekiama įrodyti,

kad Komisija leido ieškovei nuo 1998 m. tapti pagrindine Rusijos projekto subrangove. Šis laiškas baigiamas taip:

„Būčiau dėkingas, jeigu praneštumėte, ar Komisijos tarnybos pritaria šiame laiške pateiktam argumentui ir, jei taip, ar jos pasirengusios pervesti į *Masdar Ltd* sąskaitą 279 711,85 euro avansą, kol bus baigta išieškojimo iš *Helmico* procedūra."

35 2001 m. lapkričio 13 d. laiške Komisijos tarnybos atmetė ieškovės advokatų pateiktus argumentus. Šis laiškas baigiamas taip:

„Komisija pradės išieškoti *Helmico* gautas sumas iš jos atstovų pagal vykdomąjį raštą sumoms išieškoti. Atsižvelgiant į šios procedūros rezultatus, gali būti imtasi naujų veiksmų dėl išieškotų sumų panaudojimo."

36 2002 m. vasario 1 d. raštu atsakydamos į ieškovės advokatų pateiktą prašymą, Komisijos tarnybos paaiškino, kad šie du vykdomieji raštai sumoms išieškoti, kurių pirmas susijęs su Moldovos sutartimi dėl 1 236 200,91 euro išieškojimo, o antras – su Rusijos sutartimi dėl 854 967,16 eurų išieškojimo arba iš viso 2 091 168,07 euro, 2000 m. balandžio 4 d. buvo pateikti *Helmico*.

37 2002 m. vasario 27 d. laiške Komisijos tarnyboms ieškovės advokatai nurodė, kad dviejuose oficialiuose vykdomuosiuose raštuose sumoms išieškoti numatytos sumos apytiksliai atitinka sumas, kurias Komisija sumokėjo *Helmico*. Iš to jie daro išvadą,

kad Komisija nusprendė, jog nebūtina išduoti vykdomųjų raštų *Helmico* Komisijai išrašytoms sumoms, kurių pastaroji nesumokėjo, išieškoti.

38 2002 m. kovo 11 d. Komisijos tarnybos parašė ieškovės advokatams, patvirtindamos, kad du oficialūs vykdomieji raštai sumoms išieškoti, kuriuos 2000 m. balandžio 4 d. išdavė Komisijos tarnybos *Helmico* atžvilgiu, neapima *Helmico* Komisijai išrašytų, bet pastarosios nesumokėtų sumų.

39 2002 m. gruodžio 17 d. Komisijos teisės tarnyba perdavė ieškovės advokatams *Helmico* Komisijai išrašytų sumų kopijas bei nurodė datas, mokėjimų sumas ir nesumokėtas sumas.

40 2003 m. vasario 18 d. susitiko ieškovės advokatai ir Komisijos tarnybos.

41 2003 m. balandžio 23 d. ieškovės advokatai Komisijos tarnyboms pateikė registruotą laišką, kuris baigiamas taip:

„<...> Jeigu Komisijos tarnybos vėliausiai iki 2003 m. gegužės 15 d. nepateiks mūsų klientui konkretaus mokėjimo už atliktas paslaugas pasiūlymo, Pirmosios instancijos teisme bus pareikštas ieškinys Komisijai pagal EB 235 ir 288 straipsnius (anksčiau – EB sutarties 178 ir 215 straipsniai).“

42 2003 m. gegužės 15 d. faksu Komisija ieškovės advokatams pasiūlė susitikti ir aptarti galimą taikų susitarimą, pagal kurį Komisija sumokėtų ieškovei 249 314,35 euro už atliktus darbus atskleidus *Helmico* sukčiavimą, jeigu ieškovė įrodys, kad buvo susitarta, jog jai Komisija mokės tiesiogiai, jei ji įgyvendins Rusijos ir Moldovos projektus.

43 2003 m. birželio 23 d. registruotu laišku ieškovės advokatai Komisijos tarnyboms atsakė, kad jie atsisako dalyvauti derybose Komisijos pasiūlytomis sąlygomis, išdėstydami ieškovės reikalavimo detales bei terminus ir sąlygas, kuriomis ji dalyvautų susitikime.

44 Po šio registruoto laiško 2003 m. liepos 3 d. buvo išsiųstas faksas, kuriame ieškovės advokatai prašė Komisijos atsakyti dėl galimybės iki 2003 m. liepos 15 d. suorganizuoti susitikimą laikantis pasiūlytų sąlygų, nurodant, kad jam neįvykus bus pareikštas ieškinys Pirmosios instancijos teisme.

45 2003 m. liepos 22 d. Komisijos tarnybos atsakė, kad jos negali įvykdyti ieškovės prašymo sumokėti.

Procesas

46 Pareiškimu, 2003 m. spalio 30 d. pateiktu Pirmosios instancijos teismo kanceliarijai, ieškovė pareiškė ieškinį.

47 Rašytinė proceso dalis buvo užbaigta 2004 m. balandžio 22 dieną.

48 Atsižvelgdamas į teisėjo pranešėjo pranešimą, Pirmosios instancijos teismas (penktoji kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį ir pagal Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 64 straipsnyje numatytas proceso organizavimo priemones paragino šalis pateikti tam tikrus dokumentus ir atsakyti į raštu pateiktus klausimus iki posėdžio. Šalys patenkino šiuos prašymus per nustatytą terminą.

49 Taikant proceso organizavimo priemones 2005 m. spalio 6 d. Pirmosios instancijos teismo penktojoje kolegijoje įvyko neformalus susirinkimas, siekiant išnagrinėti taikaus ginčo sprendimo galimybes.

50 Šalių žodiniai pasisakymai ir atsakymai į Pirmosios instancijos teismo užduotus klausimus buvo išklausyti per 2005 m. spalio 6 d. posėdį.

51 Pasibaigus posėdžiui, Pirmosios instancijos teismas šalims nustatė terminą iki 2005 m. lapkričio 30 d. išnagrinėti taikaus ginčo sprendimo galimybes. Penktosios kolegijos pirmininkas nusprendė pratęsti žodinę proceso dalį.

52 2005 m. lapkričio 23 d. Pirmosios instancijos teismo kanceliarijai pateiktu laišku ieškovė Pirmosios instancijos teismą informavo, kad iki šios datos šalys vis dar nesurado taikaus ginčo sprendimo būdo.

53 Tuo pačiu laišku ieškovė iš dalies atsisakė savo prašymų dėl apmokėjimo, pakeisdama savo reikalavimus. Būtent ji atsisakė viso ar dalies reikalavimo dėl tam tikros netiesioginės žalos bendrai 1 402 179,95 svaro sterlingų (GBP) sumai atlyginti, kuri neįskaičiuojama į moralinės žalos atlyginimą.

54 2005 m. lapkričio 29 d. Pirmosios instancijos teismo kanceliarijai pateiktu laišku Komisija informavo Pirmosios instancijos teismą, kad šalys nesurado taikaus ginčo sprendimo būdo.

55 2006 m. sausio 6 d. Komisija pateikė savo pastabas dėl ieškovės dalies reikalavimų atlyginti nuostolius atsisakymo. Ji nurodė, kad neatsisako savo reikalavimų pagrindinėje byloje, siekiant atmesti ieškinį ir priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidas. Nepatenkinus šių reikalavimų, Komisija mano, kad net jei ieškovė laimėtų visą bylą ar ją laimėtų iš dalies, ji turėtų padengti bent trečdalį savo bylinėjimosi išlaidų.

56 2006 m. sausio 16 d. penktosios kolegijos pirmininkas baigė žodinę proceso dalį. Šalys apie tai buvo informuotos 2006 m. sausio 18 d. laišku.

Šalių reikalavimai

57 Ieškovė Pirmosios instancijos teismo prašo:

— nurodyti, kad Komisija sumokėtų ieškovei:

— 448 947,78 euro sumą (pagrindinis reikalavimas),

— 98 121,24 GBP palūkanų, apskaičiuotų nuo pirmiau nurodytos sumos iki 2003 m. liepos 31 d., bei palūkanų, apskaičiuotų nuo 2003 m. rugpjūčio 1 d. iki sprendimo paskelbimo dienos;

— už patirtą netiesioginę žalą:

— 34 751,14 GBP advokatų honorarams,

— 87 000 GBP žalai, atsiradusiai dėl to, kad ji netinkamu momentu turėjo parduoti tam tikrą savo nekilnojamąjį turtą, atlyginti,

— moralinės žalos, kurios sumą Pirmosios instancijos teismas pripažins tinkamą, atlyginimą;

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

58 Komisija Pirmosios instancijos teismo prašo:

— atmesti ieškinį kaip nepagrįstą,

— priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidas,

— nepatenkinus šių reikalavimų, jeigu ieškovė laimėtų visą bylą ar ją laimėtų iš dalies, nurodyti ieškovei padengti bent trečdalį savo bylinėjimosi išlaidų.

Dėl teisės

Pirminės Pirmosios instancijos teismo pastabos

59 Pirmiausia reikia priminti, kad, pagal nusistovėjusią teismo praktiką, tam, kad pagal EB 288 straipsnio antrąją pastraipą atsirastų Bendrijos deliktinė atsakomybė už neteisėtus jos institucijų veiksmus, turi būti įvykdytos kelios sąlygos, kaip antai institucijų veiksmų neteisėtumas, reali žala ir tiesioginis priežastinis ryšys tarp tariamų veiksmų ir atsiradusios žalos (1982 m. rugsėjo 29 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Oleifici Mediterranei prieš EEB*, 26/81, Rink. p. 3057, 16 punktas; 1996 m. liepos 11 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *International Procurement Services prieš Komisiją*, T-175/94, Rink. p. II-729, 44 punktas ir 1997 m. liepos 11 d. Sprendimo *Oleifici Italiani prieš Komisiją*, T-267/94, Rink. p. II-1239, 20 punktas).

60 Jei neįvykdyta viena iš šių sąlygų, visas ieškinys turi būti atmestas, kitų sąlygų nagrinėti nereikia (1994 m. rugsėjo 15 d. Teisingumo Teismo sprendimo *KYDEP prieš Tarybą*, C-146/91, Rink. p. I-4199, 19 ir 81 punktai; 2002 m. vasario 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Förde-Reederei prieš Tarybą ir Komisiją*, T-170/00, Rink. p. II-515, 37 punktas ir 2003 m. kovo 19 d. Sprendimo *Innova Privat-Akademie prieš Komisiją*, T-273/01, Rink. p. II-1093, 23 punktas).

61 Tam, kad būtų įvykdyta sąlyga dėl institucijos veiksmų neteisėtumo, pagal teismo praktiką reikalaujama, jog būtų įrodytas pakankamai akivaizdus teisės normos, suteikiančios teises privatiems asmenims, pažeidimas (2000 m. liepos 4 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Bergaderm ir Goupil prieš Komisiją*, C-352/98 P, Rink. p. I-5291, 42 punktas).

62 Lemiamas kriterijus, leidžiantis pripažinti, jog įvykdomas pažeidimo pakankamo akivaizdumo reikalavimas, yra tas, kad atitinkama Bendrijos institucija aiškiai ir sunkiai pažeidė jai nustatytas diskrecijos ribas. Jei šios institucijos diskrecija yra labai siaura arba ji iš viso jos neturi, pakankamai akivaizdaus pažeidimo buvimui įrodyti gali pakakti paprasto Bendrijos teisės pažeidimo (2002 m. gruodžio 10 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Camar ir Tico*, C-312/00 P, Rink. p. I-11355, 54 punktas ir 2001 m. liepos 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Comafrica ir Dole Fresh Fruit Europe prieš Komisiją*, T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 ir T-225/99, Rink. p. II-1975, 134 punktas).

63 Reikia pridurti, kad EB 288 straipsnio antroji pastraipa Bendrijai nustatytą pareigą atlyginti žalą, kurią padarė jos institucijos, pagrindžia „bendrais valstybių narių įstatymams būdingais principais" ir tuo neapriboja šių principų taikymo tik Bendrijos deliktinei atsakomybei dėl neteisėtų minėtų institucijų veiksmų.

64 Nacionalinė deliktinės atsakomybės teisė leidžia asmenims konkrečiose srityse ir skirtingais būdais prisiteisti įvairaus dydžio kompensaciją už tam tikrą žalą, net jei nėra asmens, padariusio žalą, neteisėtų veiksmų.

65 Tuo atveju, kai žala atsiranda dėl Bendrijos institucijų veiksmų, kurių neteisėtas pobūdis nėra įrodytas, Bendrijos deliktinė atsakomybė gali atsirasti, jei yra įvykdytos

visos sąlygos, susijusios su žalos realumu, priežastiniu ryšiu tarp žalos ir Bendrijos institucijų veiksmų bei neįprastu ir specifiniu ginčijamos žalos pobūdžiu (šiuo klausimu žr. 2000 m. birželio 15 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Dorsch Consult prieš Tarybą ir Komisiją*, C-237/98 P, Rink. p. I-4549, 19 punktą).

66 Kalbant apie šias dvi sąvokas, žala yra, pirma, neįprasta, jei peržengiamos ekonominės rizikos, būdingos atitinkamo sektoriaus veiklai, ribos, ir, antra, specifinė, jei konkreti ūkio subjektų kategorija neproporcingai ją patiria, palyginti su kitais ūkio subjektais (minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Förde-Reederei prieš Tarybą ir Komisiją* 56 punktas ir 2004 m. vasario 10 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Afrikanische Frucht-Compagnie ir Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert prieš Tarybą ir Komisiją*, T-64/01 ir T-65/01, Rink. p. II-521, 151 punktas).

67 Atsižvelgiant į šiuos pastebėjimus reikia išnagrinėti ieškovės ieškinį dėl žalos atlyginimo.

68 Ieškovė tvirtina, kad jos ieškinys yra pagrįstas, nes Komisija pažeidė daugelyje valstybių narių pripažintus deliktinės atsakomybės principus. Šiuo atžvilgiu ji nurodo šiuos ieškinius:

— civilinis ieškinys, pagrįstas nepagrįsto praturtėjimo draudimo principu (*de in rem verso*),

— civilinis ieškinys, pagrįstas kito asmens reikalų tvarkymu (*negotiorum gestio*),

— civilinis ieškinys, pagrįstas Bendrijos teisės teisėtų lūkesčių principo pažeidimu,

— civilinis ieškinys, pagrįstas tuo, kad Komisijos tarnybų veiksmai yra veiksmai, padaryti tyčia arba dėl nerūpestingumo, dėl kurių jai buvo padaryta žala.

69 Pirmosios instancijos teismas nurodo, kad ieškovės prašymas atlyginti žalą pagrįstas, pirma, deliktinės atsakomybės, kuri nesusijusi su Bendrijos institucijų ar jos darbuotojų neteisėtais veiksmais įgyvendinant savo funkcijas (nepagrįstas praturtėjimas ir *negotiorum gestio*) taisyklėmis, ir, antra, Bendrijos deliktinės atsakomybės, kylančios dėl šių institucijų ir jos darbuotojų neteisėtų veiksmų įgyvendinant savo funkcijas (teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimas ir Komisijos kaltė arba nerūpestingumas), taisyklėmis.

Dėl reikalavimų, pagrįstų Bendrijos deliktine atsakomybe, nesant jos institucijų ar tarnybų neteisėtų veiksmų (de in rem verso ir negotiorum gestio ieškiniai)

Šalių argumentai

70 Kalbėdama apie civilinį ieškinį *de in rem verso*, ieškovė tvirtina, kad, norint jį pateikti pagal valstybėms narėms bendrus teisės principus, reikia, kad būtų įvykdytos keturios sąlygos:

— atsakovas turi būti praturtėjęs,

— ieškovo ekonominė padėtis pablogėjusi,

— turi būti ryšys tarp atsakovo praturtėjimo ir ieškovo padėties pablogėjimo,

— nei praturtėjimas, nei pablogėjimas neturi teisėto teisinio pagrindo; kitais žodžiais, praturtėjimas yra neteisėtas ar „nepagrįstas".

71 Kalbėdama apie pirmąją sąlygą, ieškovė nurodo, kad Komisija praturtėjo tiek, kokia yra bendra paslaugų, kurių mokėjimas buvo sustabdytas, vertė, tai yra 448 947,78 euro.

72 Dėl antrosios sąlygos ieškovė nurodo, jog dėl to, kad sąskaitos faktūros, kurių apmokėjimą Komisija sustabdė, atitinka paslaugas, kurias ji teikė arba sudarė subrangos sutartis su trečiaisiais asmenimis dėl jų teikimo ir jiems mokėjo, todėl dėl šio sustabdymo ji neteko šių sumų. Sumų nebuvo galima išieškoti iš *Helmico*, todėl buvo sustabdyti mokėjimai, ir Komisija išdavė vykdomuosius raštus sumoms išieškoti, imdamasi apsaugos priemonių kai Jungtinėje Karalystėje ieškovė pareiškė ieškinį. Ieškovė priduria, kad *Helmico* bankrotas bei jos administratorių dingimas galutinai ją nuskurdino.

73 Kalbėdama apie trečiąją sąlygą ieškovė tvirtina, kad iš to, kas pasakyta, matyti, kad egzistuoja tiesioginis ryšys tarp sumos, kuria Komisija praturtėjo, ir sumos, kurios neteko ieškovė.

74 Dėl ketvirtosios sąlygos ieškovė nurodo, kad Komisijos atsisakymas sumokėti už darbus, atliktus 1998 m. spalio mėn. atskleidus sukčiavimą, negali būti pateisinamas finansiniu reglamentu, nes vėlesnių sąskaitų faktūrų teisėtumas nebuvo užginčytas. Komisija, žinodama visas aplinkybes, galėjo pasinaudoti ieškovės teikiamomis paslaugomis jų neatlygindama, pasinaudodama savo teise sustabdyti mokėjimus ir pradėti išieškojimą tuo momentu, kai ieškovė baigė įgyvendinti savo įsipareigojimus ir kai apmokėjimas buvo likęs vieninteliu sutartiniu įsipareigojimu. Taigi Komisija neteisėtai ir nepagrįstai praturtėjo.

75 Ieškovė taip pat remiasi bendruoju Bendrijos teisės principu, kad Bendrija negali nepagrįstai praturtėti trečiųjų asmenų sąskaita.

76 Kalbėdama apie civilinį ieškinį *negotiorum gestio* ieškovė tvirtina, kad norint pateikti tokį ieškinį pagal valstybėms narėms bendrus teisės principus reikia įvykdyti šias penkias sąlygas:

— įgaliotojo (ar asmens, kurio reikalai tvarkomi) reikalų tvarkymas, neatsižvelgiant į teisinę ar materialinę sistemą, turi būti naudingas įgaliotojui,

— faktinių aplinkybių metu įgaliotojas negalėjo tvarkyti savo reikalų, kurie turėjo būtų tvarkomi,

— įgaliotinis neturėjo ketinimų veikti neatlygintinai, jis neturėjo *animus donandi* ketinimų,

— įgaliotinis neturėjo sutartinio įpareigojimo tvarkyti įgaliotojo reikalus,

— galima buvo pagrįstai tikėtis, kad prireikus įgaliotojas veiks kaip įgaliotinis.

77 Pirmoji sąlyga yra įvykdyta, nes Komisija pateikė palankius įgyvendinto projekto įvertinimus ir pripažino ieškovės atliktą darbą.

78 Antroji sąlyga įvykdyta, nes, kaip aiškiai matyti iš 1998 m. spalio 5 d. fakso, Komisijos tarnybos, susirūpinusios, kad Rusijos ir Moldovos projektai nebus įgyvendinti, paprašė ieškovės imtis priemonių jų įgyvendinimui užtikrinti.

79 Trečioji sąlyga įvykdyta, nes ieškovė 1998 m. spalio mėn. išreiškė susirūpinimą dėl neatliktų mokėjimų, o tai rodo, kad ji neketino teikti nagrinėjamų paslaugų neatlygintinai. Tai patvirtina ir aplinkybė, kad ji susitarė su *Helmico* dėl specialios sąskaitos atidarymo, prie kurios ji turi priėjimą, kad visi Komisijos mokėjimai į sąskaitą galėtų būti pervesti jai.

80 Ketvirta sąlyga įvykdyta, nes pačios Komisijos tarnybos neigia sutartinių ryšių tarp Komisijos ir ieškovės buvimą.

81 Penkta sąlyga įvykdyta, nes Komisijos tarnybos 1998 m. spalio 5 d. fakse rašė:

„Nepateikus tokios garantijos iki 1998 m. spalio 12 d. pirmadienio, Komisija taikys kitas priemones, siekdama užtikrinti, kad šis projektas būtų įvykdytas laikantis Rusijos sutartyje nustatytų terminų."

82 Ieškovės manymu, tvarkant kito asmens reikalus įgaliotinis privalo toliau tvarkyti įgaliotojo reikalus, kol jis pats tuo galės užsiimti, ir pagrįstai veikti *en bon père de famille*. Įgaliotojas turi atlyginti įgaliotiniui už atliktas paslaugas ir dėl šio tvarkymo turėtas išlaidas. Kadangi ieškovė įgyvendino Rusijos ir Moldovos projektus ir pagrįstai veikė, šioje byloje ji turi teisę gauti teisėtą atlyginimą už atliktus darbus ir išlaidų, patirtų atliekant šį darbą, kompensaciją.

83 Ieškovė tvirtina, kad bendrųjų valstybėms narėms bendrų deliktinės atsakomybės principų įgyvendinimui netaikomas reikalavimas dėl praturtėjusiojo asmens ar įgaliotojo elgesio neteisėtumo. Neteisėtas veiksmas atsiranda tik tuomet, kai praturtėjusysis neatlygina praradusiajam dalies pajamų (ieškinys *de in rem verso*) ar įgaliotojui atsisakius atlyginti įgaliotiniui (*negotiorum gestio*). Ieškovė daro išvadą, kad visi jos reikalavimai yra pagrįsti.

84 Komisija daro nuorodą į teismo praktiką, pagal kurią deliktinė Bendrijos atsakomybė kyla, jei ieškovas įrodo neteisėtus tam tikros institucijos veiksmus, realią žalą ir priežastinį ryšį tarp veiksmų ir nurodomos žalos (1998 m. sausio 29 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Dubois ir Fils prieš Tarybą ir Komisiją*, T-113/96, Rink. p. II-125, 54 punktas ir 2003 m. vasario 27 d. Sprendimo *Vendedurías de Armadores*

Reunidos prieš Komisiją, T-61/01, Rink. p. II-327, 40 punktas). Jei nėra įvykdoma bent viena iš šių sąlygų, visas ieškinys yra atmestinas, nesant būtinumo nagrinėti kitų deliktinės atsakomybės sąlygų (žr. minėto sprendimo *Innova Privat Akademie prieš Komisiją* 23 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

85 Komisija pirmiausia nurodo, dėl to, kad ieškovė savo reikalavimuose, pagrįstuose *de in rem verso* ir *negotiorum gestio* ieškiniais, nepateikia jokio konkretaus argumento dėl Komisijos veiksmų neteisėtumo, šie reikalavimai turi būti atmesti, motyvuojant, jog institucijos veiksmų neteisėtumo sąlyga nėra įvykdyta. Dėl ieškovės argumento, kad pats žalos neatlyginimas yra neteisėtas veiksmas, Komisijos manymu, kalbama apie nelogišką samprotavimą, nes tariama žala ir veiksmas, dėl kurio atsirado atsakomybė, yra tas pats.

86 Subsidiariai Komisija tvirtina, kad ieškinio, pagrįsto neteisėto praturtėjimo draudimo principu bei *negotiorum gestio*, pateikimo sąlygos nėra įvykdytos.

87 Negalima Komisijos kaltinti neteisėtu ar nepagrįstu praturtėjimu ieškovės sąskaita dėl mokėjimų *Helmico* sustabdymo ir vykdomųjų raštų jo atžvilgiu išdavimo, nustačius sukčiavimą jų sutartiniuose santykiuose. Imdamasi tokių veiksmų, Komisija įvykdė finansiniame reglamente aiškiai numatytą pareigą, kuri, priešingai nei tvirtina ieškovė, nesuteikė teisės subrangovui. Komisija mano priešingai, kad tokia pareiga atmeta galimybę atsižvelgti į bet kokios trečiojo asmens interesus.

88 Ieškovės teiginys, kad ji „neteisėtai" neteko pajamų, nėra pagrįstas, nes prašoma suma už atliktus darbus pagal jos sutartinius įsipareigojimus atitinka sumą, kurią jai turi sumokėti *Helmico* pagal subrangos sutartis. Komisija nurodo, kad ieškovė pasirinko neturėti su ja sutartinių santykių ir todėl ji negali reikalauti garantijų, kurias ji turėtų, jeigu būtų sutarties šalimi.

89 Komisijos manymu, civilinis ieškinys, pagrįstas *negotiorum gestio*, nėra tinkamas nagrinėjant situaciją, kai subrangovas pagal sutartį atlieka darbus tretiesiems asmenims. Komisija nurodo 2003 m. spalį darbo grupės dėl Europos civilinio kodekso dėl Europos teisės principų, susijusių su savanorišku kišimusi į kito asmens reikalus, straipsnius. Šie straipsniai atmeta *a priori* atsakomybę, „kai įstojusi į bylą šalis yra įsipareigojusi tretiesiems asmenims". Kadangi ieškovė tik vykdė savo įsipareigojimus pagal sutartį su *Helmico*, šioje byloje atsakomybė dėl *negotiorum gestio a priori* turi būti atmesta.

90 Pagal šiuos straipsnius atsakomybė, pagrįsta *negotiorum gestio*, taip pat atmestina, nes „į bylą įstojusi šalis" turi turėti „pagrįstą motyvą pareikšti ieškinį". Tačiau „į bylą įstojusi šalis neturi pagrįsto motyvo pareikšti ieškinio, jeigu ji turi realią galimybę sužinoti įgaliotojo norus, tačiau ja nepasinaudoja". Šioje byloje Komisija mano, kad netgi darant prielaidą, jog sutartis su *Helmico* nebegalioja (nors taip nėra šiuo atveju), ieškovė galėjo sužinoti Komisijos norus. To nepadarius, ji veiktų „nepagrįstai", o sužinojus apie Komisijos norus ir padarius išvadą, kad Komisija norėtų, jog ji imtųsi veiksmų, kuriuos ji ir atliko, šis klausimas patektų į pagrindą, pagrįstą teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

91 Pirmiausia reikia pastebėti, kad deliktinės atsakomybės nuostatos, įtvirtintos daugelyje nacionalinių teisės sistemų, nebūtinai numato atsakovo neteisėtų ar

tyčinių veiksmų sąlygą. Ieškiniai dėl nepagrįsto praturtėjimo ar *negotiorum gestio* yra numatomi esant specifinėms civilinės teisės aplinkybėms kaip nesutartinio įsipareigojimo šaltinis praturtėjusiojo ar įgaliotojo situacijoje esantiems asmenims, kurią paprastai sudaro neteisėtai išmokėtų sumų išieškojimas arba nuostolių įgaliotiniui atlyginimas.

92 Todėl negalima daryti išvados, kad šie ieškovės nurodyti ieškinio pagrindai dėl nepagrįsto praturtėjimo ir *negotiorum gestio* turi būti atmesti tik dėl to, kad institucijos veiksmų neteisėtumo sąlyga, kaip tvirtina Komisija, nėra įvykdyta.

93 Kaip nurodyta šio sprendimo 63–66 punktuose, EB 288 straipsnio antroji pastraipa nustato pareigą Bendrijai atlyginti savo institucijų padarytą žalą, neapribodama Bendrijos deliktinės atsakomybės tik atsakomybe dėl kaltės. Netgi kai dėl teisėto Bendrijos institucijos veiksmo ar elgesio atsiranda neįprasta ir specifinė žala, pagal minėtą teismo praktiką Bendrija turi atlyginti.

94 Be to, Bendrijos teismas jau taikė kelis neteisėtai įgytos sumos grąžinimo principus, būtent nepagrįsto praturtėjimo, kurio draudimas yra bendrasis Bendrijos teisės principas, srityje (1990 m. liepos 10 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Graikija prieš Komisiją*, C-259/87, Rink. p. I-2845 (paskelbta tik santrauka) 26 punktas; 2001 m. spalio 10 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Corus UK prieš Komisiją*, T-171/99, Rink. p. II-2967, 55 punktas ir 2003 m. balandžio 3 d. Sprendimo *Vieira ir kt. prieš Komisiją*, T-44/01, T-119/01 ir T-126/01, Rink. p. II-1209, 86 punktas).

95 Siekiant nustatyti, ar šie principai taikytini, reikia išnagrinėti, ar ieškinio, pagrįsto *de in rem verso* ar *negotiorum gestio*, pateikimo sąlygos yra įvykdytos šioje byloje.

96 Šiuo atžvilgiu reikia konstatuoti, kad, kaip tvirtina Komisija, šios bylos faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis ieškiniai, pagrįsti *de in rem verso* ar *negotiorum gestio*, negali būti patenkinti.

97 Pagal bendrus valstybių narių teisės sistemoms bendruosius principus, šie ieškiniai negali būti pateikti, kai praturtėjusiojo asmens ar atstovaujamojo gauta nauda gali būti pateisinta sutartimi ar teisės akte numatyta pareiga. Be to, pagal tuos pačius principus tokius ieškinius galima pateikti tik subsidiariai, tai yra tuo atveju, kai šalis, kuriai padaryta žala, negali kitaip susigrąžinti jai mokėtinų sumų.

98 Šioje byloje akivaizdu, kad sutartiniai santykiai egzistuoja tarp Komisijos ir *Helmico* bei tarp pastarosios ir ieškovės. Tariama tiesioginė žala atitinka sumą, kurią *Helmico* turi sumokėti ieškovei pagal šių dviejų šalių sudarytas subrangos sutartis, kurios numato arbitražinę išlygą, nurodant, kad galimų sutartinių ginčų sprendimas priskiriamas Anglijos ir Velso teismų kompetencijai. Todėl neginčijamai *Helmico* turi atlyginti ieškovei už atliktus darbus ir prisiimti dėl nesumokėjimo tenkančią atsakomybę, ką patvirtina *High Court of Justice* nagrinėjamas ieškovės ieškinys prieš *Helmico*, kuris šiuo metu sustabdytas. Galimas *Helmico* nemokumas negali pateisinti to, kad Komisija turi prisiimti šią atsakomybę, nes ieškovei negali būti mokama iš dviejų šaltinių. Iš tiesų iš bylos medžiagos matyti, o šito šalys neginčijo, kad šis teisminis procesas *High Court of Justice* susijęs su apmokėjimu už paslaugas, kuris nagrinėjamas šioje byloje.

99 Iš to matyti, kad galimas Komisijos praturtėjimas arba ieškovės pajamų praradimas, kilęs iš nustatytų sutartinių santykių, negali būti laikomas nepagrįstu.

100 Remiantis analogiškais argumentais taip pat galima atmesti galimybę taikyti civilinio ieškinio dėl *negotiorum gestio*, kurio pagrindu pagal bendrus valstybių narių teisės sistemoms principus viešosios valdžios institucijos gali būti patraukiamos atsakomybėn tik išimtiniais atvejais, principus, ypač šios bylos faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis. Civilinio ieškinio *negotiorum gestio* pateikimo sąlygos nėra akivaizdžiai įvykdytos dėl šių priežasčių.

101 Reikia nurodyti, kad ieškovės sutartinių įsipareigojimų vykdymas *Helmico* atžvilgiu nebūtinai turi būti laikomas savanorišku kišimusi į kito asmens reikalus, kurie turi būti tvarkomi, kaip reikalaujama nagrinėjamo ieškinio atveju. Prieš prisiimdama įsipareigojimus įgyvendinti Rusijos ir Moldovos projektus, ieškovė 1998 m. spalio mėn. susisiekė su Komisijos tarnybomis, todėl jos veiksmai nėra savanoriška iniciatyva. Be to, išvada, kurią ieškovė daro, remdamasi 1998 m. spalio 5 d. laišku, kad Komisija negalėjo valdyti nagrinėjamų projektų, yra klaidinga atsižvelgiant į šio laiško turinį, kuriame Komisija aiškiai jai nurodė galimybę „imtis kitų priemonių projekto įgyvendinimui užtikrinti". Galiausiai ieškovės argumentai taip pat prieštarauja *negotiorum gestio* principams, kalbant apie tai, kad įgaliotojas yra informuotas apie įgaliotinio veiksmus. Įgaliotinis paprastai atlieka veiksmus be įgaliotojo žinios arba bent jau taip, kad pastarasis nežino, jog jam būtinai tuoj pat reikia imtis veiksmų. Be to, pati ieškovė nurodo, kad jos pasirinkimą 1998 m. spalio mėn. toliau tęsti darbus lėmė Komisijos raginimas.

102 Dar daugiau galima pastebėti, kad pagal teismo praktiką ūkio subjektai turi prisiimti su jų veikla susijusią ekonominę riziką, atsižvelgiant į kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybes (žr. 1998 m. gruodžio 17 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo

Embassy Limousines & Services prieš Parlamentą, T-203/96, Rink. p. II-4239, 75 punktą ir minėtą teismo praktiką).

103 Be to, nebuvo nustatyta, kad ieškovei būtų padaryta neįprasta ar ypatinga žala, viršijanti jos veiklai būdingas ekonominės ir komercinės rizikos ribas. Bet kokiuose sutartiniuose santykiuose yra tam tikra rizika, jog šalis tinkamai nevykdys sutarties ar netgi taps nemoki. Sutarties šalys turi imtis tinkamų priemonių, kad sumažintų šią riziką pačioje sutartyje. Ieškovė žinojo, kad *Helmico* neįgyvendina savo sutartinių įsipareigojimų, bet sąmoningai pasirinko toliau vykdyti savo įsipareigojimus, o ne imtis konkrečių veiksmų. Todėl ji prisiėmė normalia laikoma komercinę riziką. Tai, ar jos pasirinkimą lėmė Komisijos raginimas ir (ar) visiškai ar iš dalies motyvuotas tikėjimas, kad Komisija užtikrins jos paslaugų apmokėjimą, jeigu to nepadarys *Helmico*, patenka į ieškinio pagrindą, pagrįstą teisėtų lūkesčių principo pažeidimu.

104 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad du pirmi ieškovės ieškinio pagrindai, pagrįsti bendrais valstybių narių teisės sistemoms bendraisiais principais deliktinės atsakomybės be kaltės srityje, turi būti atmesti kaip nepagrįsti.

Dėl reikalavimų, pagrįstų Bendrijos deliktine atsakomybe dėl jos tarnybų neteisėto elgesio

Dėl teisėtų lūkesčių

— Šalių argumentai

105 Ieškovė remiasi teismo praktika, pagal kurią, teisę remtis teisėtų lūkesčių apsauga turi kiekvienas asmuo esantis situacijoje, iš kurios matyti, kad Bendrijos

administracija suteikė jam tam tikrų pagrįstų lūkesčių. Be to, ji pabrėžia, kad ūkio subjektai turi prisiimti su jų veikla susijusią ekonominę riziką, atsižvelgdami į kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybes.

106 Ieškovė nurodo, kad 1998 m. spalio 2 d. susitikimas su Komisijos tarnybomis ir vėlesnis susirašinėjimas dėl specialios *Helmico* banko sąskaitos atidarymo, prie kurios pirmoji turėjo priėjimą, suteikė ieškovei pagrįstų lūkesčių, jog Komisijos tarnybos užtikrins, kad jai būtų atlyginta už jos atliktą darbą.

107 Ieškovės manymu, remdamasi šiais lūkesčiais, ji užbaigė įgyvendinti Moldovos ir Rusijos projektus. Taip elgdamasi ji nepatyrė su jos veikla susijusios rizikos, nes ji, nebūdama Komisijos sutarties šalimi ir jai nesumokėjus *Helmico*, galėjo laisvai nustoti teikti nagrinėjamas paslaugas. Kadangi ieškovė dirbo Komisijai, ji pagrįstai galėjo tikėtis lojalaus vertinimo ir kad nesusidurs su neapmokėjimo už Komisijos tarnybų prašymu teikiamas paslaugas rizika.

108 Komisija, ragindama ieškovę užbaigti teikti paslaugas, vėliau atsisakydama užmokėti už jos paslaugas *Helmico* ir nesiimdama priemonių užtikrinti, kad ieškovei būtų atlyginta už jos atliktą darbą, padarė klaidą, dėl kurios kyla deliktinė atsakomybė.

109 Ieškovė nurodo, kad konkrečios, nors ir netiesioginės, garantijos atsiranda dėl visų šių apibendrintai išdėstomų ir taip išaiškintų Komisijos veiksmų nagrinėjamu

atveju, įskaitant ir tuos, kurių atžvilgiu nebuvo jokios atsakomosios pastarosios reakcijos:

— ieškovė atkreipė Komisijos tarnybų dėmesį, kad *Helmico* nemokėjo ieškovei ir kad ji buvo apgaudinėjama vietoj Komisijai perduotų sąskaitų faktūrų *Helmico* pateikiant suklastotus dokumentus,

— Komisijos tarnybos tai įvertino kaip sukčiavimą, nes Bendrijos lėšos buvo pervestos *Helmico*, kuri jų nesumokėjo nagrinėjamam paslaugų teikėjui, ieškovei,

— ieškovė Komisijos tarnyboms pranešė apie savo ketinimą daugiau neeikvoti savo laiko ir pinigų, kol nebus nustatytas apmokėjimą užtikrinantis mechanizmas,

— Komisijos tarnybos buvo informuotos apie tokio mechanizmo nustatymą ir nepareiškė jokio prieštaravimo. Šis mechanizmas buvo įgyvendintas atidarant *Helmico* banko sąskaitą, prie kurios ieškovė turėjo priėjimą,

— Komisijos tarnybų narys išreiškė susirūpinimą, kad Rusijos projektas gali būti neįgyvendintas, ir perspėjo ieškovę, kad Komisija gali imtis kitų priemonių užtikrinant nagrinėjamų projektų įgyvendinimą, jeigu šalys neišspręs savo nesutarimų,

— Komisijos tarnybos leido ieškovei toliau įgyvendinti Rusijos ir Moldovos projektus ir neinformavo, kad šiuos projektus įgyvendinus mokėjimai *Helmico* bus sustabdyti ir bus išduoti vykdomieji raštai sumoms išieškoti,

— ieškovė užbaigė įgyvendinti Rusijos ir Moldovos projektus, ir Komisijos tarnybos pritarė jų įgyvendinimo ataskaitoms,

— Komisija pervedė sumą į *Helmico* banko sąskaitą, prie kurios ieškovė turėjo priėjimą,

— be to, kaip matyti iš 2000 m. kovo 22 d. Komisijos laiško, jos tarnybos buvo numačiusios pervesti papildomas sumas, apskaičiuotas pagal atliktus darbus ir patirtas išlaidas, ieškovei, tačiau nusprendė, kad yra teisinių neaiškumų, ar *Helmico* ar jo laikinasis bankroto procedūros administratorius galėtų ginčyti šias sumas,

— tik tuomet, kai ieškovė įgyvendino Rusijos ir Moldovos projektus ir kai buvo pritarta projekto įgyvendinimo ataskaitoms, Komisija sustabdė visus kitus mokėjimus ir 2000 m. balandžio mėn. išdavė vykdomuosius raštus sumoms iš *Helmico* išieškoti,

— 2000 m. birželio 15 d. *Masdar* pirmininkas nusiuntė už išorės santykius atsakingam Komisijos nariui faksą, kuriame nurodė: „Prieš 18 mėnesių mes Europos Komisiją įspėjome apie sunkumus, su kuriais susiduriame su savo partneriais *Helmico* įgyvendindami du minėtus projektus. Mes buvome

patikinti, kad jeigu toliau vykdysime projektus, Europos Komisija užtikrins mūsų paslaugų apmokėjimą. Mes, patirdami didelių papildomų išlaidų ir neatsižvelgdami į tai, kad jau žinojome apie *Helmico* sukčiavimą *Masdar* atžvilgiu ir kad šios lėšos gali būti neatlygintos, jūsų vardu tęsėme dviejų projektų finansavimą ir jų įgyvendinimą",

— Komisijos nario atsakyme, pateiktame 2000 m. liepos 25 d. laiške, neginčijamas *Masdar* pirmininko pareiškimas, kad pastarajai buvo suteiktos garantijos dėl apmokėjimo.

110 Komisija primena, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką ūkio subjektai turi prisiimti su jų veikla susijusią ekonominę riziką, atsižvelgiant į kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybes. Tačiau šią taisyklę sušvelnina teisėtų lūkesčių apsaugos principas. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką teisė remtis teisėtų lūkesčių apsauga užtikrinta kiekvienam asmeniui, esančiam tokioje padėtyje, kurioje Bendrijos administracija paskatino jo pagrįstų lūkesčių atsiradimą, suteikdama jam tikslias garantijas.

111 Komisija mano, kad susitikimas su Komisijos tarnybomis 1998 m. spalio 2 d. ir vėlesni ieškovės nurodyti susirašinėjimai negali būti pagrįstai aiškinami kaip „tiksli Komisijos tarnybų garantija", kuria jos užtikrina, kad ieškovei bus atlyginta už atliktus darbus.

112 Dėl šio susitikimo Komisija mano, kad ieškovė turi įrodyti, jog šios garantijos ar bent pagrįstai joms prilyginami pareiškimai buvo tikrai suteikti šiame susitikime, tačiau

ieškovė to nepadarė. Komisija nurodo, kad ji visą laiką buvo pasirengusi išspręsti šią bylą taikiu būdu, sumokant 249 314,35 euro sumą, atitinkančią po šio susitikimo ieškovės atliktų darbų vertę, jeigu pastaroji galėtų pateikti tokį įrodymą.

113 Dėl 1998 m. spalio 5 d. fakso, išsiųsto *Helmico*, Komisija paprasčiausiai nurodė, kad ji susirūpinusi, jog dėl nesutarimų tarp *Helmico* ir ieškovės gali būti neįgyvendinta Rusijos sutartis, ir norėtų gauti garantiją, kad *Helmico* ir ieškovė laikytųsi jų sutarčių sąlygų.

114 Komisijos manymu, vėlesnis pasikeitimas laiškais taip neturėtų būti laikomas tokia garantija. Iš tikrųjų vėlesnis susirašinėjimas laiškais vyko tarp ieškovės ir *Helmico* arba *Helmico* rašė laiškus Komisijai. Šiuose laiškuose iš tikrųjų užtikrinama, kad *Helmico* ir ieškovė išsprendė savo nesutarimus ir Rusijos bei Moldovos sutartys bus įgyvendintos. Juose pateikta kita informacija, o būtent, kad nagrinėjamų projektų valdymas perduodamas *Masdar* pirmininkui ir kad nuo šiol tam tikri mokėjimai pagal šias sutartis turi būti pervedami į *Masdar* banko sąskaitą. Ši informacija susijusi tik su santykiais tarp šių šalių, siekiant palengvinti jų skirtingų nuomonių suderinimą, ir ji neturėtų būti aiškinama kaip šių šalių pasiūlymas Komisijai pakeisti pradines sutarties sąlygas.

115 Komisija taip pat ginčija tai, kad 2000 m. liepos 25 d. laiške jos neatsakymą į *Masdar* tvirtinimą 2000 m. birželio 15 d. laiške, kad ji „gavo garantiją, kad jei (ji) toliau tęs projektus, Europos Komisija užtikrins, kad (jai bus atlyginta) už paslaugas“, galima laikyti aiškia garantija arba numanomu pripažinimu, kad *Masdar* užmezgė

sutartinius ryšius su Komisija ar kad Komisija įsipareigojo ieškovei atlyginti už visus jos atliktus darbus pagal jos sutartį su *Helmico* (1990 m. kovo 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Chomel prieš Komisiją*, T-123/89, Rink. p. II-131, 27 punktas).

116 Be to, Komisija nurodo, kad, norėdama pasiremti teisėtų lūkesčių apsaugos principu, ieškovė turi nustatyti priežastinio ryšio tarp suteiktų garantijų ir patirtos žalos buvimą. Kitais žodžiais, ji ne tik turi įrodyti, kad nagrinėjama Bendrijos institucija suteikė garantijas, bet kad ji pati patyrė žalą, veikdama atsižvelgiant į šias garantijas (minėtas sprendimas *Embassy Limousines & Services prieš Parlamentą*).

117 Todėl net darant prielaidą, kad 2000 m. liepos 25 d. laiške buvo numatyta garantija dėl sumokėjimo ieškovei, ši garantija yra netinkama, nes ieškovė tariamai patyrė žalą dėl atsiradusių išlaidų įgyvendinant sutartį su *Helmico* iki šios datos.

118 Komisija daro išvadą, kad ieškovei nebuvo suteikta tikslių garantijų ir ieškinys dėl teisėtų lūkesčių turi būti atmestas.

— Pirmosios instancijos teismo vertinimas

119 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką teisė remtis teisėtų lūkesčių apsauga, kuri yra vienas pagrindinių Bendrijos principų, užtikrinta kiekvienam asmeniui, esančiam tokioje padėtyje, kurioje Bendrijos administracija paskatino jo pagrįstų lūkesčių atsiradimą, suteikdama jam tikslias garantijas. Tokias garantijas, neatsižvelgiant į jų pateikimo formą, sudaro tiksli, nesąlyginė ir tikrovę atitinkanti informacija iš teisėtų

ir patikimų šaltinių (žr. 1998 m. liepos 21 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Mellett prieš Teisingumo Teismą*, T-66/96 ir T-221/97, Rink. VT p. I-A-449 ir II-1305, 104 ir 107 punktus bei minėtą teismo praktiką). Taip pat pagal teismo praktiką teisėtų lūkesčių principas yra teisės norma, suteikianti teises asmenims (2001 m. gruodžio 6 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Emesa Sugar prieš Tarybą*, T-43/98, Rink. p. II-3519, 64 punktas). Taigi dėl šio principo pažeidimo gali kilti Bendrijos atsakomybė. Vis dėlto ūkio subjektai turi prisiimti su jų veikla susijusią ekonominę riziką, atsižvelgiant į kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybes (žr. šiuo klausimu 1978 m. gegužės 25 d. Teisingumo Teismo sprendimo *HNL ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją*, 83/76 ir 94/76, 4/77, 15/77 ir 40/77, Rink. p. 1209, 7 punktą ir 1986 m. birželio 24 d. Sprendimo *Développement ir Clemessy prieš Komisiją*, 267/82, Rink. p. 1907, 33 punktą).

120 Iš bylos medžiagos matyti, kad ieškovės nurodyti lūkesčiai yra susiję su Komisijos sumokėjimu už *Helmico* pagal sutartis suteiktas paslaugas. Šioje byloje reikia konstatuoti, kad rašytiniai Komisijos dokumentai, kuriuos turi Pirmosios instancijos teismas, negali būti aiškinami kaip konkrečios garantijos, kad Komisija įsipareigoja atlyginti ieškovei už paslaugas, dėl kurių ji gali turėti pagrįstų lūkesčių.

121 Iš tiesų 1998 m. spalio 5 d. faksas buvo skirtas *Helmico*, kuriame, be kita ko, buvo perspėjama, kad jeigu Rusijos projekto įgyvendinimui kiltų grėsmė, Komisija, siekdama jį užbaigti, gali imtis kitų priemonių, atsisakydama konsorciumo, kurį sudaro *Helmico* ir ieškovė, paslaugų. Todėl šiame laiške negalima įžvelgti nei Komisijos „primygtinio reikalavimo", kad ieškovė bet kokia kaina įgyvendintų Rusijos projektą, nei garantijos, kad, *Helmico* nesumokėjus ieškovei, tai padarys Komisija.

122 Pirmosios instancijos teismas taip pat mano, kad susirašinėjimas dėl specialios *Helmico* sąskaitos atidarymo, prie kurios ieškovė turi priėjimą, neturėtų būti

aiškinamas kaip ieškovei suteikta garantija, nes Komisija neišreiškė savo pozicijos šiame susirašinėjime, kuris apėmė korespondencija tarp ieškovės ir *Helmico* bei *Helmico* Komisijai skirti laiškai. Šiuose laiškuose Komisijai buvo perduota tam tikra informacija dėl finansinių susitarimų tarp šių šalių. Tai, kad Komisija pritarė *Helmico* banko sąskaitos pakeitimui, žinodama apie ieškovės teisę prieiti prie šios sąskaitos, negali būti aiškinama kaip pastarajai suteikta papildoma garantija.

123 Iš 1999 m. liepos 29 d. Komisijos laiško ieškovei negalima daryti išvados, kad tokia garantija buvo suteikta. Iš tiesų šis laiškas informavo ieškovę apie Komisijos sprendimą sumokėti tik 200 000 eurų, kurie bus pervesti į *Helmico* sąskaitą pagal jos pateiktas sąskaitas faktūras, bei apie būsimų mokėjimų sustabdymą, kol bus išaiškinti finansiniai pažeidimai įgyvendinant Moldovos ir Rusijos projektus. Šiame laiške aiškiai nurodyta, kad būsimi mokėjimai bus atlikti ne pagal ieškovės atliktus darbus, o pagal *Helmico* pateiktas sąskaitas faktūras, kurie priklausys nuo audito dėl Bendrijos lėšų naudojimo rezultatų.

124 Kalbant apie 2000 m. kovo 22 d. Komisijos laišką ieškovei, analizė, kad šiame laiške numatytos mokėjimo garantijos, paneigiama paties laiško turiniu, kuriame Komisija aiškiai nepritaria ieškovės prašymui, kad jai Komisija mokėtų tiesiogiai, būtent dėl galimų *Helmico* nemokumo teisinių pasekmių, atsižvelgiant į sutartinius santykius tarp pastarosios ir *Masdar*.

125 Galiausiai dėl 2000 m. liepos 25 d. laiško, kaip teisingai nurodo Komisija, jos atsako į ieškovės pirmą tvirtinimą apie suteiktų garantijų egzistavimą nebuvimas nereiškia

pritarimo šiam tvirtinimui, taip pat kad pats laiškas negali būti laikomas tikslia Komisijos garantija.

126 Pirmosios instancijos teismas taip pat neturi įrodymų, kuriais remiantis būtų galima nustatyti, kad šios garantijos buvo suteiktos 1998 m. spalio 2 d. susitikime.

127 Be to, atsižvelgiant į kitą informaciją, pateiktą bylos medžiagoje, to nustatyti visiškai neįmanoma. Tikslios garantijos atlyginti tiesiogiai ieškovei *a fortiori* reikštų pirminių sutartinių sąlygų pakeitimą. Šiomis aplinkybėmis, kadangi pirminės sutartinės sąlygos buvo rašytinės, jų pakeitimai paprastai taip pat turėtų būti rašytiniai. Be to, į 1998 m. spalio 6 d. faksu Komisijai adresuotą aiškų prašymą pritarti pakeitimams, pasirašytą *Helmico* ir ieškovės, nebuvo atsakyta. Iš to matyti, kad iš tikrųjų Komisija nenorėjo nukrypti nuo galiojančių teisių ir įsipareigojimų. Komisijos požiūris, kaip tai matyti iš rašytinių dokumentų bei šių faktų, yra nuoseklus, nes visą laiką ji stengėsi išvengti tiesioginių įsipareigojimų ieškovei ir siekė veikti pagal sutartį su *Helmico* tiek dėl susirašinėjimo, tiek dėl mokėjimų po 1998 m. spalio 2 d. susitikimo.

128 Iš Komisijos atsakymo į rašytinius Pirmosios instancijos teismo klausimus matyti, kad nebuvo surašytas šio posėdžio protokolas, todėl jis buvo tik neformalus. Šiomis aplinkybėmis Pirmosios instancijos teismas mano, kad negalima pagrįstai manyti, jog Komisija galėtų įsipareigoti dėl tokių didelių sumų tokio pobūdžio susitikime, juo labiau kad nebuvo jokio vėlesnio veiksmo, galinčio prireikus patvirtinti tokį įsipareigojimą. Galiausiai netgi pripažįstant, kad neformaliame susitikime Komisijos

pareigūnas žodžiu suteikė garantijas dėl atlyginimo, bet kuriuo atveju atsargus ir nuovokus ūkio subjektas pagrįstai negalėtų įsipareigoti, remdamasis tokiais tvirtinimais, atlikti brangių darbų, neturėdamas jokių kitų garantijų.

129 Galiausiai kalbant apie 2003 m. gegužės 15 d. faksu pateiktą Komisijos pasiūlymą ieškovei sumokėti pagal taikų susitarimą 249 314,35 euro sumą už atliktus darbus po *Helmico* sukčiavimo atskleidimo, iš šio fakso aiškiai matyti, kad šiam pasiūlymui buvo taikoma susitarimo tarp Komisijos ir ieškovės, jog pastarajai Komisija sumokės tiesiogiai, jeigu ji įgyvendins Rusijos ir Moldovos projektus, įrodymo sąlyga. Tačiau ieškovė negalėjo pateikti tokio įrodymo Komisijai nei Pirmosios instancijos teismui, o apsirobojo paprasčiausiais tvirtinimais, kurie, atsižvelgiant į kitą bylos medžiagos informaciją, neturi įrodomosios galios.

130 Šiomis aplinkybėmis reikia padaryti išvadą, kad turima informacija, išnagrinėta atskirai ar kartu, neparodo konkrečių Komisijos suteiktų garantijų, dėl kurių ieškovė galėtų turėti pagrįstų lūkesčių, leidžiančių pasiremti teisėtų lūkesčių apsaugos principu.

131 Todėl trečias ieškinio pagrindas, pagrįstas teisėtų lūkesčių principo apsaugos pažeidimu, turi būti atmestas kaip nepagrįstas.

Dėl kaltės arba nerūpestingumo

— Šalių argumentai

132 Ieškovės manymu, iš bendrųjų deliktinės atsakomybės dėl kaltės civilinės teisės bei deliktinės atsakomybės dėl nerūpestingumo anglosaksų sistemose principų matyti,

kad kai Komisija įgyvendina savo įgaliojimus sustabdyti mokėjimą pagal sutartį dėl sutarties šalies padarytos klaidos, pažeidimų ar sukčiavimo, ji turėtų įrodyti, kad veikė pakankamai rūpestingai, siekdama užtikrinti, kad ji nedaro žalos tretiesiems asmenims, ar prireikus atlyginti tretiesiems asmenims padarytą žalą.

133 Šioje byloje Komisijos tarnybos turėjo žinoti, kad dėl mokėjimų *Helmico* sustabdymo ieškovei nebus atlyginta už paslaugas, kurias ji, kaip *Helmico* subrangovė, gera valia teikė Komisijai. Negalima tvirtinti, kad ieškovės patirta žala yra ne daugiau nei normali komercinė rizika, susijusi su skolininko nemokėjimu. Ši byla nesusijusi su tokia rizika, o tik su sąmoningu Komisijos prerogatyvų, kurių neturi privatinės teisės reglamentuojami ūkio subjektai, naudojimusi, ir todėl Komisija finansiniu reglamentu jai suteiktus specialius įgaliojimus turėjo taip įgyvendinti, žinodama situaciją, kad išvengtų žalos tretiesiems asmenims ar ją sumažintų.

134 Komisija galėjo sumokėti *Helmico,* pervesdama mokėjimus į specialią sąskaitą, prie kurios ieškovė turi priėjimą. Taip ji iš pradžių padarė 1999 m. rugsėjo mėn., pervesdama 200 000 eurų. Komisija taip galėjo įvykdyti savo sutartinius įsipareigojimus *Helmico* ir nesutartinius įsipareigojimus, siekdama išvengti žalos ieškovei. Šiuo atveju bet koks galimas *Helmico* laikinojo administratoriaus skolos išieškojimas būtų nukreiptas į ieškovę, o ne Komisiją, nes ieškovė pasiėmė lėšas iš *Helmico* sąskaitos.

135 Dėl šių priežasčių ieškovė tvirtina, kad Komisija turi atlyginti jai dėl sprendimo sustabdyti mokėjimus *Helmico* padarytą žalą.

136 Komisija ginčija ieškovės argumentus. Pirmiausiai ji mano, kad nuspręsdama sustabdyti mokėjimus, atsisakyti mokėti ar išieškoti jau sumokėtas sumas pagal sutartį ji neprivalo rūpintis trečiaisiais asmenimis. Taip pat ji mano, kad netgi jeigu taip būtų, šios bylos aplinkybėmis ji elgėsi pakankamai rūpestingai. Galiausiai ji tvirtina, kad ieškovė neįrodė priežastinio ryšio tarp tariamos kaltės ir, jos tvirtinimu, patirtos žalos.

137 Komisijos manymu, nuspręsdama sustabdyti ar išieškoti mokėjimus, ji, kaip viešųjų lėšų depozitarė, turi tam tikrus įpareigojimus, kurių neturi privatinės teisės reglamentuojami ūkio subjektai. Komisijai taikomos tam tikros drausminės nuostatos, kurios nenustatytos ūkio subjektams. Šios nuostatos *a fortiori* atleidžia ją nuo įpareigojimo atsižvelgti į tokių trečiųjų asmenų, kaip subrangovai, finansinius interesus, kai ji sprendžia, ar pasinaudoti savo įgaliojimais pagal finansinį reglamentą.

138 Netgi jeigu ji, spręsdama, ar sustabdyti mokėjimus *Helmico*, privalėtų atsižvelgti į ieškovės interesus, nors šiuo atveju taip nėra, Komisija tvirtina, kad bet kuriuo atveju ji elgėsi pagrįstai. Audito ataskaita parodė, kad *Helmico* sukčiavo stambiu mastu. Šis sukčiavimas, išrašant sąskaitas už darbus, kurie nebuvo atlikti, buvo didelio masto ir turėjo tiesioginį poveikį sumoms, kurių *Helmico* turėjo teisę reikalauti pagal sutartį. Todėl Komisijos sprendimas neturi būti laikomas nepagrįstu.

139 Kalbėdama apie priežastinį ryšį, Komisija nurodo, kad jeigu ji būtų sumokėjusi tariamai mokėtinos sumos *Helmico* likutį, nėra garantijų, kad šios sumos būtų perduotos ieškovei. Jeigu ji būtų sumas, tariamai mokėtinas *Helmico*, tiesiogiai sumokėjusi ieškovei, neturėdama sutartinių įsipareigojimų taip daryti, ji pripažintų

save *Helmico* skolininke ir neteisėtai suteiktų privilegiją konkrečiam kreditoriui, tai yra ieškovei. Jai kiltų grėsmė tą pačią skolą sumokėti du kartus, jeigu likvidatorius nuspręstų išieškoti iš *Helmico* kreditorių.

— Pirmosios instancijos teismo vertinimas

140 Iš ieškovės atsiliepimo į ieškinį matyti, kad Komisija kaltinama dėl mokėjimų *Helmico* sustabdymo. Ieškovės manymu, Komisijos elgesys yra neteisėtas, nes ji neatliko pareigos pagrįstai rūpintis, kad, vykdant šį sustabdymą, ji nepadarytų žalos tretiesiems asmenims ir prireikus atlygintų jiems padarytą žalą.

141 Pirmiausia Pirmosios instancijos teismas nurodo, kad ieškovė tik tvirtina, jog tokia rūpinimosi pareiga egzistuoja, nepateikdama jokio įrodymo ar teisinių argumentų savo tvirtinimui pagrįsti bei nenurodydama tokios pareigos šaltinio bei apimties. Pirmosios instancijos teismas mano, kad labai bendra nuoroda į bendruosius deliktinės atsakomybės dėl kaltės principus, taikomus civilinės teisės sistemose, ir į deliktinės atsakomybės dėl nerūpestingumo principus, taikomus anglosaksų sistemose, neleidžia įrodyti Komisijos pareigos sprendžiant dėl mokėjimų sustabdymo sutartiniuose santykiuose atsižvelgti į trečiųjų asmenų interesus buvimo. Tas pats taikoma tariamai Komisijos pareigai pervesti pinigus į sąskaitą, prie kurios ieškovė turi priėjimą. Pirmosios instancijos teismas taip pat tvirtina, kaip ir Komisija, kad ieškovė neįrodė priežastinio ryšio tarp tariamo pareigos pažeidimo ir žalos, kuri nurodoma. Atsižvelgdamas į tai, kas pasakyta, Pirmosios instancijos teismas mano, kad ketvirtą ieškinio pagrindą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

142 Iš to, kas pasakyta, darytina išvada, kad trečias ir ketvirtas ieškovės ieškinio pagrindai, pagrįsti deliktine atsakomybe, turi būti atmesti.

Dėl įrodymų

143 2004 m. gruodžio 20 d. Pirmosios instancijos teismo kanceliarijos gautu atskiru dokumentu ieškovė pateikė prašymą pagal Procedūros reglamento 68 straipsnio 1 dalį dėl ieškovės administratoriaus W liudijimo dėl 1998 m. spalio 2 d. ieškovės susitikimo su Komisijos tarnybomis.

144 2005 m. vasario 3 d. Pirmosios instancijos kanceliarijai pateiktose pastabose dėl prašymo leisti liudyti Komisija neprieštarauja W liudijimui, jeigu Komisijai šiame susitikime atstovavę K ir H taip pat bus išklausyti.

145 Pagal Procedūros reglamento 68 straipsnį, Pirmosios instancijos teismas savo iniciatyva arba vienos iš šalių prašymu gali nuspręsti, kad tam tikri faktai turi būti patvirtinti liudytojų parodymais. Tokios tyrimo priemonės būtinumas turi būti įvertinamas atsižvelgiant į ginčo sprendimui reikalingus faktus ir priklauso nuo Pirmosios instancijos teismo galimybės tinkamai pareikšti savo nuomonę dėl proceso metu pateiktų tiek rašytinių, tiek žodinių išvadų, pagrindų, argumentų bei dokumentų (žr. šiuo klausimu 2001 m. birželio 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Ruf ir Stier prieš VRDT* (DAKOTA), T-146/00, Rink. p. II-1797, 65 punktą).

146 Ieškovė savo prašymą grindžia rašytinių įrodymų dėl šio susitikimo turinio nebuvimu. Ieškovė mano, kad W liudijimas leistų atskleisti faktines aplinkybes, susijusias, pirma, su ieškovės ketinimais tęsti vykdomus projektus, ir, antra, Komisijos pareigūno reakciją dėl galimo darbų sustabdymo po šio susitikimo.

147 Ieškovė pateikia informaciją apie galimą W liudijimą. Šiuo liudijimu gali būti nustatyta, jog „Komisijos tarnybos labai norėjo, kad Rusijos projektas būtų įgyvendintas, ir kad W buvo pasiruošęs ieškovės naudai tęsti darbus pagal Rusijos sutartį, jeigu galėtų tikėtis, jog jai bus atlyginta už atliktus darbus ir patirtas išlaidas".

148 Kadangi vėlesni faktai patvirtino šio liudijimo metu gautą informaciją, o Komisija šio faktų aiškinimo neginčija, galima jiems suteikti įrodomąją galią. Tačiau kad ir kaip būtų gaila, netgi pripažįstant tokį liudijimą kaip nustatytą faktą, tai tik parodytų, jog ieškovė ir Komisija kartu norėjo, kad ieškovė įgyvendintų Rusijos ir Moldovos projektus ir jai, nepaisant problemų su *Helmico*, būtų atlyginta už darbą. Be to, atsižvelgiant į kitą bylos medžiagoje pateiktą informaciją, nekyla abejonių dėl tokios valios tarp šių dviejų šalių egzistavimo. Tačiau to nepakanka, kad būtų nustatytas tikslios, nesąlyginės ir nuodugnios informacijos, įrodančios, kad Komisija įsipareigojo tiesiogiai mokėti ieškovei nuo šios dienos, buvimas.

149 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad bet kuriuo atveju ginčo sprendimas negali priklausyti nuo vienintelio šio liudijimo, ir kad Pirmosios instancijos teismas gali tinkamai pareikšti savo nuomonę dėl proceso metu pateiktų tiek rašytinių, tiek žodinių išvadų, pagrindų, argumentų bei dokumentų. Todėl ieškovės prašymas dėl liudytojo išklausymo turi būti atmestas.

150 Iš visų ankstesnių svarstymų matyti, kad tariama žala nepriskirtina Bendrijos institucijai ar tarnybai. Tokiomis aplinkybėmis visas ieškinys turi būti atmestas kaip nepagrįstas, nesant būtinybės nagrinėti, ar kitos Bendrijos deliktinės atsakomybės atsiradimo sąlygos yra įvykdytos šioje byloje.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

151 Pagal Procedūros reglamento 87 straipsnio 2 dalį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo.

152 Kadangi ieškovė pralaimėjo bylą, ji padengia savo bei Komisijos patirtas bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais,

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS (penktoji kolegija)

nusprendžia:

1. Atmesti ieškinį.

2. Priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidas.

Vilaras Martins Ribeiro Jürimäe

Paskelbta 2006 m. lapkričio 16 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Kancleris Pirmininkas

E. Coulon M. Vilaras